MILITAIREN ALS GOUVERNEUR VAN SURINAME IN DE EERSTE HELFT DER ACHTTIENDE EEUW

DOOR

MR. R. BIJLSMA.

In het tijdperk 1716—1742 hebben achtereenvolgens zeven militairen het ambt van Gouverneur van Suriname bekleed: drie hunner dienden te voren bij het Staatsche leger in den rang van sergeant-majoor bij de infanterie, drie als kapitein bij een regiment voetknechten en één hunner was kapitein-ter-zee. Bevreemdend is deze keuze van militairen zeker niet, aangezien de Gouverneur het hoogste militaire gezag in de kolonie uitoefende en sedert 1726 tevens eene benoeming kreeg als kolonel over de militie in Suriname¹). Hoezeer de opvatting van het voornamelijk militaire karakter van het ambt was doorgedrongen blijkt mede wel hieruit, dat alle sollicitanten naar een vacante gouverneursplaats, van wie in de Notulenboeken van Directeuren der Societeit van Suriname over deze periode melding gemaakt wordt, tot den militairen stand behoorden.

In opstellen van Jonkheer C. A. van Sypesteyn zijn over enkele Gouverneurs uit het tijdperk 1716—1742 reeds bijzonderheden gepubliceerd. De Encyclopaedie van Nederl. West-Indië deelt over hen niet anders mede dan de data van hun bestuur, die ontleend zijn aan Van Sypesteyn's beschrijving van Suriname. In Van Sypesteyn's lijst waren echter misstellingen ingeslopen tengevolge van een verwisseling van de dateeringen van aanstelling en aanvaarding, terwijl ook het praedicaat van meester aan sommigen hunner onjuist was toegekend. Daarom volge hier over de Gouverneurs enkele personalia, met opgave van de bestuurstijdperken volgens de data van aanvaarding van het ambt te Paramaribo en de beëindiging van hun bewind (meestal door een vroegen dood).

¹) Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname. 9 Aug. 1726.

Johan Mahony, 15 Sept. 1716—4 Oct. 1717† te Paramaribo.
Hij was in 1715 benoemd tot sergeant-wachtmeester bij een regiment voetknechten ¹⁾.

Als „baron de Mahony” staat hij ingeschreven in het kerkelijk lidmatenboek van Suriname ; zijn geslacht was van Ierschen oorsprong.

Zijne moeder, Anna van Aerssen van Wernhout, douairière de Mahony kwam met haar zoon mede naar Suriname ; door haar was de Gouverneur een neef van Maria van Aerssen van Wernhout, echtgenoot van François van Aerssen van Sommeldijk, den mede-eigenaar der kolonie Suriname²⁾.

¹⁾ Commissie Raad van State. 30 December 1715.

²⁾ Van Sypesteyn. Mr. J. J. Mauricius pag. 43 ; Kerkelijk lidmatenboek Suriname 1716 ; Verzameling stukken familie Van Aerssen (Alg. Rijksarchief). nummer 241 ; Genealogie Mahony (Bibl. Gen. „Ned. Leeuw”).

Johan Coetier, 15 Nov. 1718—31 Aug. 1720† te Paramaribo.

Hij had in 1713 eene benoeming gekregen tot sergeant-majoor over het garnizoen in het kasteel van Gent¹⁾.

Bij zijne sollicitatie gaf Coetier op : geboortig te zijn van Arnhem ; 38 jaren den staat te hebben gediend ; na bekomen vergunning, bij het leger van den keizer van Oostenrijk als overste-wachtmeester tegen de Turken in Hongarije te hebben gestreden ; in staatsdienst het commandement te hebben gehad over de veroverde vesting Bonn²⁾.

¹⁾ Commissie Raad van State. 23 Mei 1713.

²⁾ Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname. 2 Maart 1718 ; Boedel-inventaris 5 Nov. 1720 (Notar. Archief Suriname nr. 156)

Hendrick Temming, 1 Maart 1722—17 Sept 1727† te Paramaribo.

Sedert 1716 sergeant-majoor bij een regiment voetknechten¹⁾.

Bij zijn sollicitatie voerde hij aan, op academies te hebben gestudeerd en Frankrijk, Duitschland, Bohemen, Oostenrijk en Hongarije te hebben bereisd²⁾.

Temming was geboortig van Arnhem. Als weduwnaar trouwde hij te Paramaribo in Januari 1725 Charlotte Elisabeth van der Lith, dochter van een predikant te 's-Gravenhage ³⁾.

¹⁾ Commissie Raad van State 26 Maart 1716.

²⁾ Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname. 1 Oct. 1721.

³⁾ Kerkelijk trouwboek Suriname ; Van Sypesteyn, J. J. Mauricius p. 41 ;

Akte van bewijs 16 Dec. 1724 (Notar. Archief Suriname. Inv. nr. 314, fol. 47); Testament C. E. v. d. Lith wed. Temming, 3 Dec. 1727 (Notarieel Archief van Suriname no. 7). In Sept. 1722 was Charlotte van der Lith in Suriname lidmaat der kerk geworden.

Carel Emilius Henry de Cheusses. 9 Nov. 1728—1 Febr. 1734† te Paramaribo.

In 1726 aangesteld tot kapitein van een compagnie voetknechten¹).

Zijn ouders waren: Vincent Gideon Henry Seigneur de Cheusses, luitenant-generaal in Deenschen dienst en Henriette Lucretia van Aerssen van Sommelsdijk, dochter van Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk, gouverneur van Suriname²).

Bij zijne sollicitatie deelde hij mede in Leiden en Utrecht te hebben gestudeerd³).

In 1729 huwde hij te Paramaribo met Charlotte Elisabeth van der Lith, weduwe van den Gouverneur Temming⁴).

¹) Commissie Raad van State. 25 Sept. 1726.

²) Van Sypesteyn. Mauricius p. 41; Besloten testament van C. E. Henry de Cheusses. 15 Juni 1730. (Notarieel Archief Suriname nr. 13); Staat der 8 kwartieren van V. G. Henry de Cheusses (verzameling Van Aerssen op Alg. Rijksarchief nr. 90), waaruit blijkt dat Henry de geslachtsnaam was; Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname 5 Maart 1709.

³) Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname. 2 en 25 Juni 1728.

⁴) Kerkelijk Trouwboek Suriname 17 Juli 1729.

Jacob Alexander Henry de Cheusses. 11 Dec. 1734—26 Januari 1735† te Paramaribo.

Kapitein van een compagnie voetknechten¹).

Bij zijne sollicitatie deelde hij mede, twee jaren aan de academie de rechtswetenschap en vervolgens mathesis en fortificatie-leer te hebben bestudeerd.

Hij was een broeder van zijn voorganger. Met hem kwam naar Suriname zijne echtgenoot Catharina Eleonora Temming, dochter van Gouverneur Hendrick Temming uit diens eerste huwelijk²).

¹) Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname 27 Mei en 11 Juni 1734.

²) Van Sypesteyn. Mauricius p. 41. Besloten testament van J. A. Henry de Cheusses en zijne echtgenoot, 13 Sept. 1734, opgemaakt te 's-Gravenhage en met hunne cachetten gezegeld. (Notarieel Archief van Suriname nummer 14).

J o a n R a y e, 22 Dec. 1735—11 Aug. 1737† te Paramaribo. Kapitein ter zee bij de Admiraliteit te Amsterdam sedert 1724¹⁾.

Afkomstig uit Amsterdam. Zoon van Joan Raye, heer van Breukelerwaard, van wien hij deze heerlijkheid erfde. In 1737 huwde Raye te Paramaribo met Charlotte Elisabeth van der Lith, weduwe van de Gouverneurs Temming en C. E. Henry de Cheusses²⁾.

¹⁾ Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname 27 Mei 1734 en 8 Juni 1735.

²⁾ Van Sypesteyn. Mauricius p. 42. Akte van huwelijksche voorwaarden 23 Jan. 1737 en Besloten testament van Joan Raye. 27 Maart 1737. (Notarieel Archief van Suriname, nummers 16 en 109).

G e r a r d v a n d e S c h e p p e r. 1 April 1738—15 Oct. 1742.

Commandeur van de militie in Suriname, sedert 1735; daarvóór was hij kapitein van een compagnie voetknechten¹⁾.

¹⁾ Notulenboek Directeuren Societeit van Suriname 8 Juni 1735.